

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему «**Психологічні умови попередження фрустрації у студентів
майбутніх практичних психологів**»

Виконала здобувач вищої освіти
групи ПС 21 м заочного відділення
спеціальність 053 Психологія
ОП Психологія. Практична
психологія
Парфентьева Юлія Петрівна

Керівник: д.психол.наук, професор
Ковальова О.В.

Рецензент: д.психол.н., доцент
Інституту спеціальної педагогіки та
психології НАПН України
Душка А.Л.

Запоріжжя — 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ФРУСТРАЦІЇ У СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ	
1.1. Поняття фрустрації у психологічній науці.....	8
1.2. Психологічні особливості юнацького віку.....	13
1.3. Поняття фрустрації у філософській науці.....	18
1.4. Психологічні особливості прояву фрустрації у юнацькому віці.....	20
РОЗДІЛ II. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ ФРУСТРАЦІЇ У СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ	
2.1. Загальна характеристика проєктивних методик.....	25
2.2. Використання проєктивних методик для дослідження фрустрації у юнацькому віці.....	31
2.3. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження психологічних особливостей прояву фрустраційних станів у юнацькому віці.....	36
РОЗДІЛ III. ПСИХОКОРЕКЦІЙНІ МЕТОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ФРУСТРАЦІЇ У СТУДЕНТІВ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ	
3.1. Опис психокорекційної програми попередження фрустрації у юнацькому віці.....	47
3.2. Аналіз результатів формувального експерименту з попередження фрустрації у юнацькому віці.....	51
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	69

Парфентьєва Ю.П.

Психологічні умови попередження фрустрації у студентів майбутніх практичних психологів.

АНОТАЦІЯ

У даній роботі розглянуто проблему попередження фрустрації у студентів майбутніх практичних психологів. Увага акцентувалась на особливостях прояву даного психологічного стану та умовах, які детермінують його появу. Зроблено висновок, що очікування від процесу навчання при вступі до вищої школи та самої професії значно різняться з тими умовами, які існують по факту. Також визначено, що стан фрустрації є характерним для юнацького віку. У роботі даний стан розглянуто як з позитивної точки зору, так і з негативної. Визначено, що для деяких студентів фрустрація має мотивуючий компонент. Проведено емпіричне дослідження стану фрустрації у студентів, яке дозволило визначити наявність даного стану. Впроваджено психокорекційну програму у роботу зі студентами, яка також передбачає психопрофілактику фрустрації. У ході експериментального дослідження було визначено ефективність корекційної програми та проведено контролюючий збір даних, яким було підтверджено позитивний вплив на загальний психологічний стан студентів майбутніх практичних психологів. Обґрунтовано необхідність визначення стійкості до фруструючого впливу соціальних негараздів і навчально-виховного процесу, здатності конструктивно діяти у фрустраційних ситуаціях і долати перешкоди на шляху життєвої самореалізації. Також визначено необхідність подальшого розвитку питання забезпечення умов для становлення психологічно здорової, емоційно стабільної особистості.

Ключові слова: фрустрація, стрес, юнацький вік, психічний стан, психічні процеси, ідентичність, конфлікт.

Parfentieva Y.P.

Psychological conditions prevent frustration of the students of the future practical psychologists.

SUMMARY

In this paper, the problem of prevention frustration the students future psychologist. Attention was paid to the features of this condition and psychological conditions that determine its appearance. The conclusion is that expectations of the learning process for admission to higher education and of the profession vary considerably with the conditions that exist in fact. Also determined that frustration is characteristic of adolescence. In this paper, this state is considered as a positive point of view, and from the negative. Determined that frustration for some students a motivating component. An empirical study of frustration among students, which allowed to determine the presence of this condition. Implemented a program in psycho work with students, which also provides psychoprophylaxis frustration. During the pilot study was defined collectible efficiency programs and controlling data collection conducted, which confirmed a positive effect on the overall psychological state of students' future practical psychologists. The necessity of determination of resistance to frustration and social problems of the educational process, the ability to act constructively in frustration situations and overcome the obstacles of life fulfillment. Also identified the need for further development of the issue of the conditions for becoming psychologically healthy, emotionally stable person.

Key words: frustration, stress, youthful age, mental state, mental processes, identity, conflict

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (дипломної) роботи на тему:

«Психологічні умови попередження фрустрації у студентів майбутніх практичних психологів»

здобувача вищої освіти Парфентьевої Юлії Петрівни.

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор кафедри психології Ковальова О.В.

Об'єкт дослідження – прояви емоційних станів у юнацькому віці.

Предмет дослідження – психологічні особливості попередження фрустрації у юнацькому віці.

Мета магістерської роботи – визначення психологічних особливостей прояву фрустрації у студентів майбутніх практичних психологів, експериментальне дослідження психологічних особливостей прояву фрустрації, а також розробка обґрунтованої психокорекційної програми з профілактики та попередження фрустрації у юнацькому віці.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати сутність та місце фрустрації в емоційних станах юнаків.
2. Визначити умови, що сприяють або запобігають фрустрації.
3. Розробити та апробувати психокорекційну програму з попередження та профілактики фрустрації у юнацькому віці.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення психологічної літератури з досліджуваної проблеми, систематизація, констатуючий та формуючий психологічний експеримент, анкетування, бесіда, спостереження, методи активного соціально-психологічного навчання, психодіагностичні методи статистичної обробки кількісних даних, методики: «Діагностика рівня невротизації Л. Вассермана», «Діагностика рівня суб'єктивного відчуття самотності», «Методика диференційної діагностики депресивних станів В. Жмурова», «Діагностика рівня фрустрації», проєктивний метод «Горщики», Експрес-діагностика рівня особистісної фрустрації (В. Бойко).

Емпірична база дослідження: дослідження виконувалось на базі студентських груп (практичні психологи і психологи-біологи) МДПУ ім. Б. Хмельницького. У дослідженні брали участь 200 студентів.

Теоретичне значення роботи: поглиблення змісту поняття фрустрації, уточнення розуміння загальних закономірностей формування впливу соціальних негараздів, обґрунтування необхідності визначення деструктивних впливів означеного психічного феномена на особистість.

Практичне значення роботи визначається виявленням фруструючого впливу соціального оточення особистості. Теоретичні положення, емпіричний матеріал та висновки дають можливість психологам, педагогам, батькам допомогти у формуванні навичок виваженої поведінки у складних життєвих ситуаціях, готовності самостійно долати труднощі.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (дипломна) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 61 найменування, містить 4 таблиці, 26 рисунків та 8 додатків. Основний зміст роботи викладений на 62 сторінках (загальний обсяг роботи 103 сторінки).

Дослідження здійснювалось впродовж 2021-2022 років.

За результатами дослідження сформульовані висновки:

1. Проведений теоретичний аналіз та узагальнення психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми підтвердив недостатнє висвітлення поняття «фрустрація» у психологічній науці. Нами визначено, що в емоційних станах юнаків фрустрація займає досить важливе місце. Для юнацького віку характерним є як особистісне, так і професійне становлення. На шляху до самовизначення особистість стикається з багатьма бар'єрами, які заважають досягнути мети. Фруструючі ситуації часто призводять до порушень в емоційній сфері людини (стрес, відчуття спустошення, розчарування, депресивні стани). Але, зважаючи на те, що в нашому випадку особи юнацького віку стоять на шляху до здобуття професії «Практичний

психолог», їм необхідно навчитись знаходити мотиваційне підкріплення в основі феномену фрустрації та долати негативні наслідки даного явища.

2. Наша увага була акцентована на психологічних особливостях юнацького віку. Це дозволило проаналізувати та висвітлити причини та умови, які сприяють або запобігають фрустрації у юнаків. У ході нашого дослідження було визначено, що до умов, які сприяють прояву фрустрації, відносяться насамперед стресові ситуації (період сесій та періодичного контролю), які супроводжуються завищеними очікуваннями та які з часом не виправдовуються. Умовами, що запобігають фруструючому впливу, є високий рівень мотивації студента-майбутнього практичного психолога.

3. За допомогою підбраного психодіагностичного інструментарію нами було проведене емпіричне дослідження психологічних особливостей прояву фрустрації у юнацькому віці. Ми виявили, що значний вплив на прояви фрустрації у юнацькому віці мають досягнення у навчанні, міжособистісні відносини з педагогічним колективом, одногрупниками та внутрішньосімейні відносини. На підставі отриманих доекспериментальних даних нами була розроблена та апробована психокорекційна програма з попередження та профілактики фрустрації у юнацькому віці. За її допомогою нам вдалося значно підвищити рівень стійкості юнаків до стресових ситуацій, конфліктів, як у процесі взаємодії з педагогами та однолітками, так і у стосунках з батьками. Також завдяки даній програмі ми можемо попередити негативні прояви фрустрації у юнаків.

Одержані результати можуть бути використані у психопрофілактичній, корекційній та тренінговій роботі практичних психологів вищої школи зі студентами - майбутніми практичними психологами.

Рік виконання магістерської роботи – 2022 рік.

Місце виконання: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра психології.